

Labdarúgó világbajnokságok és állambiztonság a Kádár-korszakban

2010 június 25. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Mivel 1956 és 1989 között a magyar labdarúgó válogatott rendszeres résztvevője volt a világbajnokságoknak, ez a tény rendszeres kihívás elé állította a politikai rendőrséget - mutatta be Takács Tibor az ArchívNet legújabb

számában.

A kiépül? kommunista rendszer kezdett?l fogva nagy figyelmet fordított a sportra, és azon belül különösen a labdarúgásra. A különböz? klubcsapatokat állami er?szakszervezetek, valamint intézmények (szakszervezetek) csapataivá alakították. A politikai vezetés a válogatott sikereit a rendszer sikerének állította be, és tudatosan arra használta ezeket, hogy javítsa a lakosság hangulatát. Ennek fejében bizonyos kiváltságokban részesítette a legjobb labdarúgókat.

A foci és a politika összefonódása persze vissza is ütött: az 1954-ben elvesztett VB-dönt? után napokon keresztül utcai tüntetések zajlottak Budapesten. Bár a vezetés ezután kritikusatban viszonyult a csapathoz, annak vezéralakjai nem lettek kegyvesztettek. 1956 után azonban külföldön maradt legendás játékosok közül többen is „kivívták” a politikai rend?rség érdekl?dését. Habár ekkor több klubcsapat is visszakaphatta a régi nevét, a foci és a politika viszonyának negyvenes évek végén kialakult rendszere 1990-ig nem sokat változott.

1966, Magyarország-Brazília, 3:1

Az állambiztonság 1956, de még inkább 1962 után igyekezett szakítani az államvédelmi szervek mindenr?l mindent tudni akaró ún. totális elhárítás elvével és gyakorlatával. Azonban a legnépszerűbb, nagy tömegeket mozgósító, és széles kör? külföldi kapcsolatrendszerrel rendelkező labdarúgás nem került el a politikai rend?rség figyelmét. A sportág ellen?zés alapvet?en két okból volt fontos. Egyrészt a népszerűség miatt: egy-egy válogatott vagy klubmérk?zés gyakorlatilag a legnagyobb, nem a politikai vezetés által szervezett tömegmozdulásnak számított akkoriban, így egyáltalán nem volt közömbös a hatalom számára, hogy milyen kijelentések, rigmusok hangzanak el a lelátókon. Másrészt a labdarúgók (edzők, bírók stb.) gyakran utaztak a nyugati országokba, ahol külföldi menedzserek, játékos-ügynökök, valamint ellenséges propagandaszervek tevékenységének célpontjaivá válhattak, és „nem kívánatos” nyugati kapcsolatokat ápolhattak, ill. az utazások különböz? gazdasági jelleg? visszaélésekre adtak lehet?séget a játékosok és a vezet?k számára.

Az állambiztonsági ellen?zés f? eszköze az ügynökhálózat volt, ezen keresztül jutottak információhoz a szövetségr?l, a különböz? klubok vezetésér?l, a játékosokról, az öltöz?kben, a pályákon és a lelátókon történekr?l. A labdarúgás területén foglalkoztatott hálózat nagyságáról csak hozzávet?leges adatokkal rendelkezünk. 1969-ben például az Magyar Labdarúgó Szövetség vezetésében és apparátusában, a válogatott keretben, az orvosok és a gyúrók között egy 141 f?t érint? ellen?zés során 11 egykori vagy még aktív besúgót regisztráltak. Ebben azonban nem voltak benne a budapesti és a megyei rend?r-f?kapitányságok állambiztonsági szervei által tartott ügynökök, akik a különböz? klubok vezet?it és játékosait figyelték meg. Emellett a lelátók hangulatáról nemcsak a sportvonalon, hanem bármilyen egyéb területen foglalkoztatott, de a meccsre rendszeresen vagy rendszertelenül kilátogató ügynökök is jelenthettek.

A hálózat mellett az állambiztonság igyekezett a vezet? pozícióban lév? és más fontos munkakörben dolgozó személyekkel (elnökökkel, f?titkárokkal, edzőkkel, nemzetközi ügyintézőkkel stb.) is, mint hivatalos és társadalmi kapcsolatokkal összeköttetést találni. Egy-egy fontosabb esemény el?tt rendszeresen voltak a hivatalos egyeztetések is a szövetségi vagy klubvezetés, valamint az illetékes pártbizottság, a rend?rség és az állambiztonság vezet?inek részvételével.

Mivel ebben az id?szakban a magyar labdarúgó válogatott rendszeres résztvev?je volt a világbajnokságoknak, ez a tény rendszeres kihívás elé állította a politikai rend?rséget. A nagy világversenyek a második világháború után szükségszer?en a hidegháborús szembenállás, a két világrendszer vetélkedésének terepévé váltak, ahol egyes mérk?zések eredménye és a végs? sorrend nagyon sokszor politikai jelent?ségre tett szert. A keleti tömb országai, így Magyarország számára is külön problémát jelentett, hogy a világbajnokságokat mindig „nyugaton”, vagyis állambiztonsági szempontból ellenséges terepen rendezték meg. A tornák kiváló feltételeket teremtettek a nyugati sportolókkal, sportvezet?kkel, menedzserekkel, ill. az ott él? emigránsokkal való kapcsolattartásra, arról nem is beszélve, hogy szinte tárcán kínálták a nyugatra szökés lehet?ségét. Távolról sem volt tehát mindegy, hogy kik vesznek részt a VB-ken: a labdarúgóknak nemcsak a legjobbaknak, hanem politikailag is megbízhatónak kellett lenniük.

A fentiek alapján nem meglep?, hogy a politikai rend?rség figyelemmel kísérte a világbajnokságokra való felkészülést és az azokon való részvételt. Az alábbi dokumentum-összeállítás ennek az állambiztonsági tevékenységnek az illusztrálását t?zi ki célul.

Az 1958-as VB-vel kapcsolatban kiderül, hogy az 1956-ban szétszaladt/szétszakadt aranycsapat nyugaton maradt tagjai szívesen játszottak volna a válogatottban, bár az adott körülmények között erre ?k sem láttak sok esélyt. Egy másik jelentés a magyar csapat jó formájáról számol be, melynek kapcsán az ügynök, az ismert sportriporter, aki korábban (és kés?bb) az aranycsapat legendájának egyik propagálója és – tegyük hozzá – élvez?je volt, ennek a mítosznak a széttűzésát tartotta fontosnak. A várakozások azonban nem teljesültek: válogatottunk el?ször döntetlent játszott Wales-szel, majd kikapott a házigazda svédekt?l, és a harmadik mérk?zésen hiába gy?zte le 4–0-ra Mexikót, a jobb gólkülönbség ellenére ismét meg kellett mérk?zniük az ugyancsak 3 pontot szerz? walesiekkel, az itt elszenvedett vereség pedig a világbajnokságtól való búcsút jelentette.

1982, Magyarország-El Salvador, 10:1

Az 1962-es chilei VB-re magabiztosan kijutó magyar válogatott a csoportkörrel magabiztosan vette (2–1-re vertük Angliát, 6–1-re Bulgáriát, majd jött egy 0–0 Argentína ellen), ám a negyedönt?ben egy meg nem adott magyar gól miatt 1–0-ra kaptunk a kés?bbi ezüstérmes Csehszlovákiától. Ezzel a versennyel kapcsolatban mindössze egyetlen jelentés került el?, amelyben a kémelhárítás a csapat operatív biztosításával összefügg? lépésekr?l számolt be. Ebb?l kiderült, hogy a legnagyobb szerepet a kifejezetten a VB idejére beszervezett kapcsolatoknak szánták.

A négy évvel kés?bb Angliában rendezett világbajnokságra ismét gond nélkül kijutott csapatunk. Els? meccsünkön kikaptunk az Eusebioval felálló, kés?bb a bronzérmes megszerz? portugáloktól, amivel nehéz helyzetbe került a válogatott, ám megvertük – és ezzel kiejtettük – a címvéd? Brazíliát, majd Bulgáriát is, ezzel ismét ott voltunk a legjobb nyolc csapat között. Itt azonban a Szovjetunióval kerültünk össze: mint az itt közölt ügynökjelentések is mutatják, azonnal megindultak a találgatások, hogy vajon a magyarok „lefekszenek-e” a szovjeteknek, majd miután 2–1-es vereséget szenvedtünk, tovább folytak a viták, hogy tényleg fels?bb utasításra vesztettünk-e. Az, hogy az ilyen felvetések egyáltalán megjelentek a korabeli közvéleményben, jól jellemzik a korszak sport- és a politika viszonyait. A mérk?zés résztvev?i ma is tagadják a „bunda” vádját.

Ami korábban elképzelhetetlen volt, az 1969-ben bekövetkezett: a magyar válogatott, amely lényegében azonos volt az 1968-ban olimpiát nyert csapattal, nem jutott ki az 1970-es mexikói VB-re. A selejtezőcsoportban azonos pontszámmal végeztünk Csehszlovákiával, ezért semleges pályán újra meg kellett mérk?zni velük. Az 1969. december 3-án Marseille-ben lejátszott meccsen aztán a csehek nyertek 4–1-re. A mérk?zést közvetít? Szepesi György mondása „jönnek a csehszlovákok” évtizedekig élt a magyar köztudatban. (A vereséget azóta is sokan második „Mohácsnak” tekintetik, innen számítva a magyar foci hanyatlásának a kezdetét.)

Az 1974-es versenyre ismét nem sikerült a kijutás: a magyar csapat vereséget sem szenvedett a selejtezőben, ám rosszabb gólkülönbsége miatt csoportjában csak a 3. helyen végzett. 1978-ban azonban kvalifikálta magát a válogatott. A selejtezőcsoportot éppen a szovjetek el?tt nyertük meg, majd az interkontinentális selejtezőn kétszer is legy?ztük Bolíviát, így nyolc év után ismét ott lehettünk a VB-n. Itt azonban nem sok babér termett a csapatnak: els? meccsén – az ismert körülmények között – kikapott a házigazda argentinoktól, amelyet az olaszoktól és a franciáktól elszenvedett két sima vereség követett. A világbajnoksággal kapcsolatban közölt szövegek érdekességét az adja, hogy azokban egy labdarúgó, mint a Vas Megyei Rend?r-f?kapitányság III/III. Osztályának titkos megbízottja számolt be a csapaton belül uralkodó hangulatról és az Argentínában tapasztaltokról. Az is kiderül persze, hogy nemcsak a szakmai vezetés, hanem az állambiztonság is igyekezett a gyenge szereplés okait felkutatni.

Az 1982-es spanyolországi és az 1986-os mexikói világbajnokságokkal kapcsolatban nem kerültek el? állambiztonsági jelentések, ám a csoportból egyik alkalommal sem sikerült továbblépni. A viszonyok változását jelzi viszont, hogy az 1986-os szovjetekt?l elszenvedett súlyos vereség (0–6) okát a közvélemény már nem a politikában, hanem sokkal inkább a hazai sportvezetésben kereste. 1990-t?l aztán ezen a területen is változások történtek. Ha másban nem, hát annyiban, hogy a magyar válogatott azóta sem jutott ki a VB-re.

[Olvasson jelentéseket az ArchívNeten!](#)

[Az eredeti cikk](#)

mult-kor.hu

Ajánló